

Při posouzení naléhavosti zaměstnanec OSPOD vychází mimo jiné z následujícího:

Hodnocení rizika pro děti

Matějček rozlišuje mezi **nebezpečím a rizikem**, kdy riziko považuje za něco mírnějšího a vzdálenějšího než nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje dítě. Riziko může a nemusí být uskutečněno, něco, co může a nemusí dostat konkrétní podobu, co existuje zatím jen jako možnost, eventualita, a to v o něco menší míře než nebezpečí (Matějček, 1995).

Pro potřeby SPOD je dobré vědět jak jsou popisovány rizikové faktory z pohledu nevhodného zacházení s dítětem (maltreatment ve spojitosti se sy CAN) , a to ve vztahu k osobnostem dospělých, dětem, k situacím.

Rizikové faktory na straně rodičů (Matoušek, Pazlarová, 2010)

Rodič trpící depresí, úzkostnou poruchou apod., anomální osobnost rodiče, např. schizoidní, což může zhoršovat schopnost rodiče vnímat potřeby dítěte a disponovat ho ke špatnému zacházení s dítětem, rodič, který byl v dětství sám týrán. Dále je riziko na straně dospělých trpících duševní nemocí, u dospělých s organickým postižením mozku či závislých na návykových látkách. Matějček výčet obohacuje o dospělé, které nazývá sektáři a doktrináři, lidí tzv. zúžené víry, lidí “jedné myšlenky”, kteří lpí na určitých zásadách a praktikách, ať je to dítěti ku prospěchu nebo ke škodě.

Obecně představují rizika na straně dospělých osobnostní anomálie (zejména impulzivita, agresivita a netečnost), psychické nemoci, závislosti na návykových látkách a traumatizace ve vlastním dětství rodiče. Dále se zde mohou řadit vysoká očekávání týkající se chování dítěte, nízká frustrační tolerance dospělého, nízký věk rodiče (zejména matky) a jeho sociální izolovanost, nezaměstnanost rodiče a konfliktní vztahy v širší rodině.

Jako mírně riziková se jeví přítomnost nevlastního rodiče v domácnosti, situace osamělé matky pečující o dítě.

Rizikové faktory na straně dětí

Rizikovými dětmi (nejde o vinu ve smyslu zavinění a odpovědnosti, nýbrž ve smyslu iniciativy a podnětu) jsou děti, které se chovají “zvláštně”, mají “zvláštní” povahu a “zvláštní” sklony. Následkem toho je nesnadné porozumění jim. Společným rysem je to, že na straně vychovatele svým způsobem provokují nevhodné, nepřiměřené, zvláštní jednání. Dítě vyvolává v dospělém úzkost – jeho základní potřeba životní jistoty je akutně (nebo i chronicky) frustrována a jednou z možných forem obrany je agrese.

Mezi rizikové faktory patří: nedonošenost (instiktivní rodičovské chování matky a dalších blízkých lidí nebude spuštěno včas), nízká porodní váha, obtížný temperament či jeho nestabilita, dlouhodobý, neutišitelný pláč, chronická nemoc nebo častá nemocnost, vrozená tělesná či mentální vada, psychomotorická opožděnost, neobratnost, snížená inteligence, problémový vztah ke stravování nebo záživací obtíže, pohlaví koketní chování holčiček zejména v rodinách, kde se nevytvořilo rodinné sexuální tabu (vychovatelé nejsou vlastními rodiči), deprivované dítě přicházející do adopce nebo pěstounské péče, dítě nezralé nastupující do školy, dítě, které má vychovávat někdo “cizí”- např. nový partner rodiče.

Rizikové situace

Rizikový dospělý vytváří rizikové situace, k obzvláště rizikovým situacím pak dochází tehdy, jestliže dítě svou rizikovostí vychází vstříc rizikovosti dospělého. Jsou situace, které jsou rizikové samy o sobě.

Např. nechtěnost dítěte při početí, v těhotenství a při narození, narození postiženého dítěte, náhradní rodinná péče, děti v případech rozvodových a rozchodových konfliktů, rodiny, kde jsou časté konflikty mezi členy, chudoba, nezaměstnanost.

Lze zakončit citací Prof. Matějčka : **“Jestliže o nějakém riziku víme, znamená to, že jsme udělali první krok na cestě, jak se s ním vypořádat.**